

кавленість у своїй праці – це важлива умова для розвитку професійних здібностей, а отже, і підвищення власного статусу.

Отже, професійний інтерес подається у вигляді особистісної спрямованості, завдяки якій формуються та розвиваються професійно-ціннісні орієнтації.

Висновки. Таким чином, професійно-пізнавальний інтерес студента подається у вигляді особистісної освіти, розвивається в діяльності студента, забезпечуючи його розвиток, продуктивність та ефективність.

Професійно-пізнавальний інтерес студента містить у собі: наявність потреби в професійній освіті; наявність суспільного ідеалу, ціннісних орієнтацій; домагання особистості на визнання гідного місця в суспільстві, колективі, прагнення виявити власні здібності та схильності.

Література

1. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения / Я.А. Коменский. – М., 1939. – Т. 1. – С. 67.
2. Будулатьева О.Н. Формирование профессиональных интересов сельских школьников / О.Н. Будулатьева. – Кишинев, 1987.
3. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике / Г.И. Щукина. – М. : Педагогика, 1971. – 352 с.
4. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы, эмоции / А.Н. Леонтьев // Психология эмоций : [тексты]. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – С. 164.
5. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования интересов учащихся / Г.И. Щукина. – М., 1979. – С. 17.
6. Кузьмина Н.В. Формирование педагогических способностей / Н.В. Кузьмина. – Л., 1961. – 98 с.

ЛЕБІДЬ О.В.

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК АТРИБУТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні, мають суттєвий вплив на діючу систему освіти. Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ ст. проголошена нова ідеологія і практика життєдіяльності сучасної школи як соціально-педагогічної системи, завданням якої є забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства й держави. У зв'язку з цим питання управління освітніми процесами стають більш актуальними, оскільки шкільна практика свідчить про недостатню готовність керівників шкіл до професійної управлінської діяльності, про відсутність у багатьох з них необхідної професійної культури.

Мета статті – розкрити управлінську культуру як атрибут професійної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Суспільні процеси, що відбуваються в державі, викликали гостру потребу у професійно підготовлених фахівцях, які здатні ефективно працювати в сучасних умовах. Процеси гуманізації та демократизації суспільства вимагають розвитку їх педагогічної майстерності та творчості і підвищують вимоги до рівня професійної культури керівників загальноосвітніх шкіл, їх компетентності та професіоналізму.

Отже, на нашу думку, основними компонентами професійної культури керівника загальноосвітньої школи є: управлінська і педагогічна культури. У свою чергу, педагогічна культура – це специфічний вияв загальної культури в умовах педа-

гогічного процесу, яка характеризує керівника як вчителя-професіонала, а управлінська культура – це специфічний вияв загальної культури в умовах процесу управління, яка характеризує керівника як менеджера-професіонала.

Усвідомлення шляхів і умов формування управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу вимагає аналізу наукової літератури щодо визначення самого поняття “управлінська культура”. Управлінська культура як складова професійної діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу перебуває у сфері культури праці, культури професійної управлінської діяльності.

Фахівцями, які зробили свій внесок у розробку процесу формування управлінської культури керівника загальноосвітньої школи були: К. Абульханова-Славська, В. Бегей, В. Белоліпецький, В. Бондарь, С. Борука, Л. Васильченко, О. Виговська, О. Віханський, Б. Гаєвський, Ф. Генон, М. Гриньова, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, І. Жерносек, В. Загвязинський, І. Ісаєв, Н. Кабушкін, Л. Калініна, Л. Карамушка, Ю. Конаржевський, С. Королук, В. Кудін, О. Мармаза, В. Маслов, А. Наумов, М. Начкебія, В. Олійник, Л. Орбан-Лембрик, Н. Островерхова, Л. Павлова, Є. Павлютенков, Ю. Палеха, В. Пікельна, М. Поташник, Г. Сиротенко, В. Сластьонін, Т. Сорочан, Ф. Хміль, К. Хоруженко, Е. Шейн, К. Шольте, О. Яркова та інші.

Аналізуючи погляди вищезазначених вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо управлінської культури, ми звели дані у таблицю (табл.).

Таблиця

Визначення поняття “управлінська культура”

№ з/п	Прізвище науковця	Визначення поняття “управлінська культура”
1	В. Белоліпецький, Л. Павлова	Це практична система заходів і методів, що мають прямий і безпосередній стосунок до практики
2	С. Борука	Це міра та спосіб творчої самореалізації особистості керівника в різноманітних видах управлінської діяльності, спрямованої на засвоєння, передачу та створення цінностей і технологій в управлінні школою
3	О. Віханський, А. Наумов	Це набір найважливіших припущень, які приймають члени організації і які набувають вираженості в цінностях, що заявляються організацією, задаючи людям орієнтири їх поведінки
4	Н. Кабушкін	Це сукупність типових для керівників цінностей, норм, точок зору й ідей, що не усвідомлено формують їх поведінку
5	С. Королук	Це різновид професійної культури, який складається з політичної, правової, адміністративної, менеджерської, організаційної, соціально-психологічної, інформаційної, комунікативної та економічної культури і є інтегральним утворенням щодо системи знань і вмінь, особистісних якостей, мотивів і цінностей, які реалізуються під час управління
6	М. Начкебія	Це сукупність цінностей, переконань, стосунків, що є загальними для всіх співробітників даної організації та зумовлюють норми їх поведінки. Вони можуть не бути чітко вираженими, але за відсутності прямих інструкцій визначають спосіб дії і взаємодії людей і значною мірою впливають на хід виконання роботи та на характер життєдіяльності організації

№ з/п	Прізвище науковця	Визначення поняття “управлінська культура”
7	К. Хоруженко	Це культура, пов’язана зі свідомою діяльністю суспільних інститутів і окремих індивідів, спрямованою на регулювання стихійних і усвідомлених, об’єктивних і суб’єктивних начал, доцільне впорядкування суспільних відносин
8	Е. Шейн	Це комплекс базових припущень, винаходів, виявлений або розроблений групою для того, щоб навчитися справлятися з проблемами зовнішньої адаптації і внутрішньої інтеграції
9	К. Шольте	Це неявна, невідома і неформальна свідомість організації, яка управляє поведінкою людей і, у свою чергу, самоформується під впливом їх нововведення
10	О. Яркова	Це творча самореалізація етично-моральних переконань та ідеалів адекватно до правових норм управлінської діяльності

Розглянувши наведені у таблиці визначення, ми дійшли висновку, що найбільш повно управлінську культуру керівника загальноосвітнього навчального закладу характеризує С. Королук, яка вважає, що управлінська культура є системним явищем, яке поєднує особистісні якості керівника та його мотиви, що мають прояв у політичній, правовій, організаційній, адміністративній, менеджерській культурі керівника. Таким чином, управлінську культуру можна розглядати як систему професійної компетентності та особистої культури, що реалізуються під час управлінської діяльності [3, с. 3].

Важливими компонентами управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу, на думку К. Абульханової-Славської [1, с. 224], є високорозвинені:

- системний кругозір;
- професійна творчість;
- праксеологічні здібності;
- рефлексивні здібності;
- інформаційне озброєння;
- компетентність, самовдосконалення;
- конкретно-предметні знання.

Управлінська культура керівника навчального закладу як цілісна властивість особистості виявляється у процесі професійної управлінської діяльності; характеризує особливості свідомості, поведінки, спілкування та управлінської діяльності керівника; забезпечує усвідомлення та культуродоцільність професійної діяльності; стимулює творчий розвиток керівника у процесі професійної діяльності. Отже, управлінська культура може виступати і як умова успішної управлінської діяльності, і як її складова, і як одна із характеристик носія управлінської діяльності [2, с. 20].

Зміст управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу – це знання принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, що спрямований на підвищення його ефективності.

Висновки. Отже, у цьому випадку у нас є всі можливості розглядати професійну культуру керівника як сукупність типових для нього цінностей, норм, поглядів та ідей, які усвідомлено формують зразок його поведінки. Ми згодні з тим, що під професійною культурою слід розуміти сукупність педагогічної та управлінської

культури керівника, а саме: поєднання особистісних якостей, професійних знань і вмінь управлінської та педагогічної діяльності, яка має вияв через стиль керівництва й стиль спілкування, виконання керівником управлінських функцій, а також через поведінку та вчинки у конкретних ситуаціях, як педагогічних так і управлінських.

Література

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности / К.А. Абульханова-Славская. – М. : Наука, 1980. – 334 с.
2. Васильченко Л.В. Управлінська культура і компетентність керівника / Л.В. Васильченко. – Х. : Основа, 2007. – 176 с.
3. Королюк С. До проблеми розвитку управлінської культури сучасного директора школи / С. Королюк // Директор школи. – 2005. – № 13 (349). – С. 3–5.
4. Палеха Ю.І. Ключі до успіху, або організаційна та управлінська культури / Ю.І. Палеха. – К. : Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджм. і бізнесу, 2000. – 211 с.

ЛЕВЧЕНКО Я.Е.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПІДСТАВИ АНАЛІЗУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Прискорення часу, небачене розширення інформаційного простору, неочікувані соціальні та економічні зміни, криза попередніх ціннісних орієнтацій – усе це викликає розгубленість різних поколінь: старшого, яке виховане у душі “соціалістичного способу життя”, та молодшого, яке почало своє духовно-моральне формування у нових об’єктивних умовах. У такій життєвій ситуації наука покликана забезпечити філософсько-теоретичне та соціологічне обґрунтування інновацій у сфері вищої педагогічної освіти України. У зв’язку з цим виникає необхідність визначення нових вимог до особистості майбутнього фахівця. На перший план висувається здатність особистості вчителя бути суб’єктом свого професійного розвитку, самостійно вирішувати соціально і професійно значущі проблеми в умовах дійсності, що швидко змінюється. Професійне становлення майбутнього вчителя у процесі його підготовки у вищій школі передбачає не тільки оволодіння певною сукупністю знань, умінь та навичок, а і його особистісне самовдосконалення, активізацію життєвої позиції, виховання у нього таких якостей, як комунікативність, тактовність, критичність, скромність.

Мета статті – визначити соціологічно-філософські підстави нового ставлення духовно-морального потенціалу особистості в сучасному суспільстві.

Гуманістичний підхід філософа М.О. Бердяєва до особистості підкреслює думку про те, що соціум є тільки однією з багатьох форм втілення потенціалу людини: “Не особистість є частиною суспільства, а суспільство – частиною особистості, одним з якісних змістів на шляху до її реалізації... Суспільство – не вся людина, а лише всі люди” [2]. Існують й інші форми: індивідуальне фізичне існування як розумної істоти, сім’я, праця, творчість, емоційні переживання, інтелектуальна праця. Людина лише однією зі “сторін” пов’язана з конкретним суспільством, а її індивідуальне життя тісно переплітається з індивідуальним життям інших людей. При цьому серед актуальних проблем, які виникають у зв’язку з новими для України екзистенціальними обставинами, можна виділити найбільш важливі, зокрема такі:

- самовизначення нової вільнодумної та творчої особистості як найвищої сутності людини;
- динаміка і логіка відносин особистості із суспільством та державою в контексті формування громадянського суспільства;